

Take an object / קחי לך חפץ

בעברית המילה - חפץ, ע"פ האקדמיה ללשון עברית, היא "דָּבָר שֶׁאֶפְשֵׁר לְטַלְטֵל וְרָצוֹן וּמִשְׁאֲלָה". ועל כן היא נעה על הטווח שבין האובייקט לתנועת הרצון.

החפץ - an object, הוא דבר ניח, נמצא-דומם בעולם, ואילו הרצון - Take הוא פעולה של האדם שתנועה ורוח בה. יפה בעיני שבעברית שני המימדים, דבר ורצון, מתאחדים במילה אחת. ניתן למצוא ביטויים וצירופי לשון נוספים בעברית כגון: אֶבְנֵי חֶפֶץ (אבנים יקרות), בְּחֶפֶץ לֵב, מְחוֹז חֶפְצוֹ, חֶפֶץ חֲשׂוֹד, נְקִיטַת חֶפֶץ, ועוד.

בהקשר זה עולה בי זיכרון מוקדם מהזמן בו הייתי סטודנטית צעירה בלימודי האמנות במכון לאמנות באורנים (1977-80). היה זה שיעור פיסול בשנה ב' כשהמורה הוא האמן יעקב דורצ'ין אשר ממנו שמעתי לראשונה את המושג רדי-מייד (בעברית מוכן-עשוי, באנגלית: Readymade) והוא גם נתן לנו מיני תרגילים סביב מושג זה. אני זוכרת בבירור את ההרגשה שלפתע התנועה והמבט שלי על העולם נפתחים לרווחה וכל מה שאפשר לשים עליו עין ולשלוח אליו יד מתמלא בפוטנציאל אפשרי ונגיש לזימון וליצירה. העולם הפך בשבילי באחת למגרש משחקים גדול, למילון אינסופי, לספר פתוח. חוויה שהמשורר אבות ישורון היטיב לבטא בשירו "שְׁפִתַּח אֶל יְחִיאֵל שְׁמִי"¹ שנכתב בעודו מתבונן ביחיאל שמי מקים תערוכה בגלריה גורדון וכך כתב, כה יפה כתב: "לְכָל דָּבָר יֵשׁ שְׁפָה מְשֻׁלוֹ, כְּמוֹ מְקָרָה. כְּמוֹ מְזֻלָּה. כְּמוֹ כְּפִית? .." ועוד כתב בשיר אחר²: "הַשְּׁפָה שְׁפָה מְדַבְּרִים אֵלֵי הַדְּבָרִים / שְׁבַעֲלֵם, הִיא הַשְּׁפָה שְׁבָה אֲנִי מְדַבֵּר / אֵל הַדְּבָרִים שְׁבַעֲלֵם. שְׁכַל דְּבָר יֵשׁ לוֹ שְׁפָה - / גַּם אֲנִי אֶתוֹ דְּבָר."

Do something to it / עשי לו/איתו משהו

בסביבות שנות ה-90 של המאה העשרים, ביני לביני, אני נודרת נדר לאסוף 100 מגבות מטבח ובמקביל 'לאסוף' 100 מילים, ולחבר ביניהן. וכך נוצרת התערוכה "עיניים של חלוצה – פרק ראשון מתוך: מאה מגבות מטבח" שהוצגה ב-1995 בגלריית הקיבוץ באוצרות של טלי תמיר.

עידית לבבי גבאי, מקבץ עבודות מתוך: "מאה מגבות מטבח", 1994, טכ' מעורבת על בד, 20 ס"מ כ"א

Do something else to it / עשי לו/איתו עוד משהו

אחרי שמגבות המטבח הפכו לסוג של ניירות מכתבים, בסוף שנות התשעים ולאחריהן, החזרתי אותן למקומן הטבעי, תלויות על קולביהן, במיצבים שעשיתי כדוגמת המיצב "חדר הפוך" בתערוכה הקבוצתית "לינה משותפת- קבוצה וקיבוץ בתודעה הישראלית", 2005³ ובמיצב 'נדוניה'⁴ בתערוכה 'חדר אוכל כמשל', 2009 ובמקביל התחלתי לצייר את אוסף המגבות 'המקוטלג' שלי וכך עברה מגבת המטבח עוד מימד וטראנספורמציה ביצירתי.

עידית לבבי גבאי, 'נדוניה'⁴, מיצב- שולחן, מוצג בתערוכה 'בית אמא' בגלריה העירונית בעפולה, 2016

ב"הירארכיית פיסות הבד", בין סמרטוט הרצפה לדגל, מגבת המטבח נמצאת בגובה החלציים. זו היא פיסת בד אריג, שרצוי שתהיה מאיכות ספיגה טובה, עליה בד"כ לא מסתכלים אלא בה יותר משתמשים. במהלך השנים, מתוך התפקיד המרובה והנטען תדיר שנתתי לה, הפכה מגבת המטבח לאובייקט-דימוי המזוהה יותר מכל עם יצירתי. מגבת המטבח הפכה ליצוג של נוכחות, של ישות אנתרופומורפית במצב של עדות סופגת ושוקת. נוכחות המסמנת מקום – בית, מטבח, במתח שבין הפרטי, האינטימי, לכללי. מקום שממנו אני רוצה להשקיף על העולם והוא/ היא, המגבת, גם משקיפה עלי. מקום אותו אני רוצה 'לכפות' להתבוננות והרהור, על עצמי ועל הצופה ביצירתי.

מימין: עידית לבבי גבאי, 'מגבת מטבח ודגל', 2001, שמן על בד 40X30 ס"מ
משמאל: עידית לבבי גבאי, 'שתי מגבות מטבח', 2000, שמן על בד, 40X30 ס"מ, באוסף מוזיאון חיפה

לימים כשמורי ורבי יעקב דורצין בחלוף שלושים שנה בא לבקרני בסטודיו, הוא אמר לי: " נו באמת, עידית, אולי תעזבי כבר את מגבת המטבח .." ואני השבתי לו: "כן, בסדר, ..אבל אז לא יהיה לי במה להחזיק .."

לבבי גבאי, **מגבת מטבח על גשר צר**, 2008, שמן על בד, 50X60 ס"מ

* טקסט זה נכתב בנסיבות הזמנתה של אלה קריגר להשתתף ברב-שיח בגיליון 22 של כתב העת "קו נטוי" בנושא "מטבח". וזאת היתה נקודת המוצא ששלחה להתייחסות: **בתחילת שנות ה-60 כתב לעצמו ג'ספר ג'ונס את ההוראות הבאות:**

Take an object

Do something to it

Do something else to it

” ” ” “

¹ אבות ישורון, כד ניסן תשמו 1 מאי, 1986, מתוך הספר אדון מנוחה, הוצ' הקיבוץ המאוחד, תש"ן 1990
² אבות ישורון, מתוך השיר: "השָׁפָה שֶׁבָּה מִדְּבָרִים", מתוך הספר אדון מנוחה, הוצ' הקיבוץ המאוחד, תש"ן 1990
³ התערוכה "לינה משותפת - קבוצה וקיבוץ בתודעה הישראלית", 2005, ביתן הלנה רובינשטיין, תל אביב, אוצרת: טלי תמיר
⁴ היצירה 'נדונייה' הוצגה לראשונה בתערוכה "חדר אוכל כמשל" ב-2009 אוצרת: מיכל שכנאי, ובפעם השנייה בתערוכה 'בית אמא' ב-2016 בגלריה העירונית בעפולה באוצרות של עוז זלוף ורעי רביב.